

عنوان: تأمین مالی شرکت‌های فعال در صنعت الکترونیک از طریق فرابورس
تدوین و گردآوری: صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک (صحا)
سال انتشار: پاییز ۱۳۹۵

نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان احمد قصیر، خیابان پژوهشگاه دوم ، پلاک ۲۱

صندوق پستی: ۱۳۳۳-۱۴۱۵۵ تهران - ایران

تلفن: ۰۲۱-۸۸۷۴۸۰۶۰

نمابر: ۰۲۱-۸۸۷۴۸۰۴۰

وب‌گاه: www.esfrd.ir / www.صحا.com

رایانامه: info@esfrd.ir

بازار شرکت‌های کوچک و متوسط (SME)

پیش‌گفتار

بی‌تردید بقاء و تداوم فعالیت یک بنگاه در محیط تجاری پیچیده و رقابتی کنونی، مستلزم اتخاذ سازوکارهای مناسب در برنامه‌ریزی و راهبری به‌ویژه در حوزه تأمین منابع مالی می‌باشد. نحوه تأمین منابع مالی مورد نیاز شرکت‌ها برای پیشبرد برنامه‌های توسعه‌ای و انجام سرمایه‌گذاری، ساختار سرمایه شرکت‌ها را شکل می‌دهد. توانایی شرکت‌ها در تعیین منابع مالی بالقوه اعم از داخلی و خارجی برای استفاده در سرمایه‌گذاری‌ها و تهیه برنامه‌های مالی مناسب، از عوامل اصلی رشد و پیشرفت یک شرکت به شمار می‌آیند، از این رو تصمیمات مرتبط با شیوه‌های تأمین مالی یکی از اصلی‌ترین حوزه‌های تصمیم‌گیری در سطح شرکت‌ها است.

بنگاه‌ها با توجه به شرایط و وضعیت کسب و کار خود قادرند تا از منابع مختلفی از قبیل مؤسسان، افراد علاقه‌مند و سرمایه‌گذاران حقیقی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر، شتاب‌دهنده‌ها، بانک‌ها، بازارهای خارج از بورس (مانند فرابورس) و بازارهای بورس سرمایه مورد نیاز خود را تأمین نمایند. در پانلی که با عنوان "سازکارهای حمایت غیرمستقیم با تاکید بر مدل‌های تأمین مالی صنایع پیشرفته" با حضور متخصصان مرتبط، در اجلاس فعالان صنایع الکترونیک در مرداد ۱۳۹۵

برگزار گردید به بررسی مزایا و معایب استفاده از برخی از این شیوه‌ها پرداخته شد.

در این رهگذر، تأمین سرمایه از طریق بازار فرابورس نیز به عنوان یکی از شیوه‌های تأمین مالی، با حضور مدیرعامل فرابورس ایران در این پانل مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مزایای مختلف آن از قبیل: سهولت و سرعت پذیرش نسبت به بورس، امکان معرفی شرکت از طریق ابزارهای اطلاع‌رسانی، تأمین مالی، برخورداری از معافیت مالیاتی، امکان توثیق سهام، شفافیت اطلاعاتی، سهولت ارتقاء به بازارهای بالاتر برشمرده شد. شایان ذکر است شرایطی از قبیل میزان سرمایه، گردش مالی و لزوم سودآوری بالای شرکت‌ها از الزامات پذیرش در بازارهای فرابورس می‌باشد و در نتیجه این الزامات موجب می‌گردد طیف نسبتاً وسیعی از شرکت‌های دانش‌محور که عموماً در قالب شرکت‌های کوچک و متوسط (SME) فعالیت می‌نمایند نتوانند از این فرصت تأمین مالی بهره‌مند گردند.

در راستای حل این مشکل، شرکت فرابورس ایران در مهرماه ۱۳۹۵ بازار جدیدی را با عنوان "بازار شرکت‌های کوچک و متوسط" راه‌اندازی نمود تا این شرکت‌ها نیز بتوانند از فرصت نوین فراهم شده جهت تأمین مالی سرمایه مورد نیاز رشد و توسعه خود استفاده نمایند. با توجه به این امر که اغلب شرکت‌های فعال در صنایع الکترونیک کشور در قالب بنگاه‌های کوچک و متوسط مشغول به فعالیت هستند، لذا امید است این

فرصت بتواند به رشد و توسعه صنعت الکترونیک به عنوان یکی از دانش‌محورترین صنایع کشور یاری رساند.

بنابراین با توجه به اهمیت این مسأله، صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک (صحا) با همکاری شرکت فرابورس ایران در نظر دارد با تهیه این کتابچه راهنما و برگزاری نشست تخصصی، زمینه آشنایی و ورود صنایع الکترونیک به این بازار سرمایه را فراهم آورد. در ادامه این راهنما، ضمن معرفی صحا، شرکت فرابورس ایران و همچنین بازارهای متنوع آن، به تبیین تفاوت و مزایای بازار ویژه شرکت‌های کوچک و متوسط با سایر بازارهای فرابورس پرداخته شده، شیوه پذیرش و نحوه امکان بهره‌مندی شرکت‌های فعال در حوزه الکترونیک کشور از این امکان جدید تشریح می‌گردد.

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان
۱۰	۱ درباره صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک (صحا)
۱۲	۱-۱ تسهیلات.....
۱۳	۲-۱ ضمانت نامه.....
۱۴	۳-۱ عملکرد صحا.....
۱۵	۴-۱ برنامه آینده صحا برای تأمین مالی صنایع پیشرفته و دانش بنیان.....
۱۶	۲ تأمین مالی از طریق فرابورس.....
۱۶	۱-۲ تفاوت فرابورس و بورس.....
۱۸	۲-۲ مزایای ورود شرکتها به فرابورس.....
۲۳	۳-۲ انواع بازارهای فرابورس.....
۳۰	۳ بازار شرکتهای کوچک و متوسط (SME).....
۳۰	۱-۳ شرایط پذیرش در بازار شرکتهای کوچک و متوسط.....
۳۴	۲-۳ نحوه ثبت شرکت نزد سازمان بورس.....
۳۵	۳-۳ نحوه تبدیل سهام بی نام شرکت به سهام بانام.....
۳۵	۴-۳ محدودیت نقل و انتقال سهام در فرابورس.....
۳۵	۵-۳ نحوه تبدیل شرکتهای سهامی خاص به عام.....
۳۸	۶-۳ نحوه انتخاب حسابرس معتمد سازمان بورس.....
۳۹	۷-۳ اعلام موافقت سهامداران با پذیرش در فرابورس.....
۴۰	۸-۳ محدودیت دامنه نوسان قیمت و حجم سهام در بازار شرکتهای کوچک و متوسط.....
۴۱	۹-۳ خریداران سهام در بازار شرکتهای کوچک و متوسط.....
۴۲	۴ اصطلاحات رایج در بازارهای مالی.....

۱- درباره صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک (صحا)

صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک (شرکت مادر تخصصی - سهامی خاص) وابسته به وزارت صنعت، معدن و تجارت، شرکتی ۱۰۰٪ دولتی است که قانون آن در سال ۱۳۷۵ تصویب و اساسنامه آن در سال ۱۳۷۶ به تصویب هیئت محترم وزیران رسید.

مجمع عمومی صندوق متشکل از وزراء صنعت، معدن و تجارت (رئیس مجمع عمومی)، ارتباطات و فناوری اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی، علوم، تحقیقات و فناوری، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، نیرو و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی می‌باشد.

محورهای اصلی خدمات قابل ارائه توسط صندوق در صنایع الکترونیک اعم از صنایع ارتباطی، رایانه‌ای، اتوماسیون، الکترونیک نوری، قطعات الکترونیکی، الکترونیک مصرفی و الکترونیک کاربردی به شرح ذیل می‌باشد:

- اعطای تسهیلات مالی
- صدور ضمانت‌نامه‌ها
- ارائه خدمات کارشناسی
- سرمایه‌گذاری ریسک‌پذیر

در این راستا زمینه‌های حمایتی صحا را می‌توان به صورت ذیل

برشمرد:

- خرید، انتقال، جذب و توسعه فن‌آوری‌های پیشرفته
- مطالعه و تحقیقات اعم از بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای
- آموزش‌های تخصصی کوتاه مدت
- خدمات مهندسی و طراحی
- طرح‌های تولیدی و خدماتی نیمه ساخت صنعتی و انبوه
- شرکت در مناقصه، همایش‌ها و نمایشگاه‌های داخلی و خارجی
- ایجاد زمینه‌های لازم جهت اطلاع‌رسانی، تدوین، انباشت و اشاعه دانش فنی
- گسترش همکاری‌های فنی و اقتصادی بین‌المللی و ارتقاء صادرات
- جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی

۱-۱ تسهیلات

الف- تسهیلات مالی تولیدی و خدماتی

در زمینه ارائه تسهیلات مالی صحا سعی بر این است تا کلیه فعالیت‌های مربوط به تولید، در مقاطع مختلف این فرایند و در قالب‌های متنوع مورد حمایت قرار گیرند. تسهیلات اختصاص یافته به این بخش شامل موارد ذیل هستند:

- نمونه‌سازی محصول
- احداث و راه‌اندازی خط تولید
- تولید آزمایشی و نیمه صنعتی
- Joint Venture (داخلی و خارجی)
- تولید بدون کارخانه
- تسهیلات به خریدار (لیزینگ)
- اجرای قرارداد

ب- تسهیلات ویژه صحا

با توجه به اهمیت نقش تحقیقات کاربردی، ارتقاء سطح کیفی و فنی محصولات و خدمات و همچنین توسعه بازار با هدف افزایش رقابت‌پذیری در عرضه داخلی و خارجی، صحا آمادگی دارد تا تسهیلات ویژه‌ای در قالب‌های زیر در اختیار متقاضیان قرار دهد:

- تجهیز آزمایشگاه تخصصی و مرجع
- اخذ تأییدیه‌های داخلی و بین‌المللی
- آموزش‌های تخصصی کوتاه مدت
- تحقیقات کاربردی
- توسعه بازار و شرکت در نمایشگاه

۲-۱ ضمانت‌نامه

طبق اساسنامه، یکی از فعالیت‌های صفا صدور انواع ضمانت‌نامه‌ها می‌باشد. شایان ذکر است وفق تصویب آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی در سال ۱۳۹۴ توسط هیئت وزیران، ضمانت‌نامه‌های صادره توسط صندوق‌های دولتی در ردیف ضمانت‌نامه‌های قابل قبول قرار دارد. انواع این ضمانت‌نامه‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

- پیش‌پرداخت تا سقف ۲۵٪ مبلغ قرارداد
- شرکت در مناقصه و مزایده
- حسن انجام تعهدات
- گمرکی

۳-۱ عملکرد صحا

از بدو تأسیس، تلاش صحا بر به‌کارگیری سرمایه خود در زمینه‌های حمایتی عنوان شده در اساسنامه متمرکز بوده است. آمارهای تسهیلات ارائه شده در سنوات گذشته، می‌تواند بیانگر بخشی از عملکرد صحا در صنعت الکترونیک باشد. به طور خلاصه، عملکرد صحا از ابتدای فعالیت تا پایان سال ۱۳۹۴ در جداول زیر بیان شده است.

جدول شماره ۱: عملکرد صحا تا پایان سال ۹۴ (تسهیلات)

عنوان	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)
طرح‌های بررسی شده دارای شرایط اولیه	۲,۵۵۴	۱۵,۲۰۰
قراردادهای منعقد شده	۱,۰۷۴	۳,۰۰۰

جدول شماره ۲: عملکرد صحا تا پایان سال ۹۴ (ضمانت‌نامه)

عنوان	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)
ضمانت‌نامه‌های صادره	۳۴۴	۵۳۰

قابل توجه است عملکرد صحا در سال ۱۳۹۴، رشد چشمگیری نسبت به سنوات گذشته داشته است، به طوری که عملکرد صحا به لحاظ ریالی در این سال، در حدود ۵۰ درصد از مجموع ۱۶ سال گذشته بوده است.

۴-۱ برنامه آینده صحا برای تأمین مالی صنایع پیشرفته و دانش‌بنیان

با توجه به پیشرفت روزافزون صنایع و تغییر و تحولات فضای کسب و کار، شیوه ارائه تسهیلات مالی لزوماً مناسب‌ترین و تنها روش ممکن برای تأمین مالی پروژه‌های صنایع پیشرفته نیست لذا توفیق در این امر، روش‌های نوین تأمین مالی در ارتباط با پروژه‌های رشد و توسعه بنگاه‌های کسب و کار را می‌طلبد. صحا نیز با توجه به مأموریت و رسالت خویش در راستای توسعه و ارتقاء صنایع الکترونیک کشور، درصدد بکارگیری و ارائه روش‌های نوین تأمین مالی با تکیه بر ظرفیت‌های بخش خصوصی و به کمک نهادها و سازمان‌های فعال در حوزه تأمین سرمایه می‌باشد.

یکی از این اقدامات، تلاش جهت انجام سرمایه‌گذاری جسورانه یا ریسک‌پذیر (VC) به کمک شرکت‌های واسطه‌ای و سرمایه‌گذاری در سبدهای از طرح‌های نوآورانه و فناورانه در بخش خصوصی صنعت الکترونیک کشور است.

از جمله دیگر اقدامات می‌توان به فعالیت صحا جهت تسهیل ارتباط و ایجاد بستر مناسب برای بهره‌مندی شرکت‌های صنعت الکترونیک از منابع مالی نهادها و سازمان‌های فعال در حوزه تأمین مالی همچون شرکت فرابورس ایران اشاره نمود که امید است این نشست زمینه ورود و امکان تأمین مالی برای پروژه‌های توسعه صنعت الکترونیک کشور را فراهم نماید.

۲- تأمین مالی از طریق فرابورس

بر اساس تصریح قانون بازار اوراق بهادار مبنی بر اداره بازارهای خارج از بورس توسط نهادی متمرکز، شرکت فرابورس ایران در سال ۱۳۸۷ تأسیس شد. شرکت فرابورس ایران نیز همچون سایر بورس‌های فعال کشور با مجوز شورای بورس ایجاد شده و تحت نظارت سازمان اوراق بهادار قرار دارد.

فرابورس ایران از شرایط و کارکردهای بسیار متعدد و منعطفی برخوردار بوده و قابلیت تأمین نیازهای بنگاه‌های اقتصادی واجد شرایط را دارا می‌باشد. یکی از حوزه‌های مهم فعالیت فرابورس، پذیرش سهام شرکت‌های سهامی عام در فرابورس می‌باشد. ضوابط حاکم بر پذیرش شرکت‌ها در فرابورس ایران به گونه‌ایست که طیف وسیعی از شرکت‌ها، قادر به احراز شرایط و پذیرش در فرابورس می‌باشند.

۱-۲ تفاوت فرابورس و بورس

شرکت فرابورس ایران همچون دو بورس فعال کشور - بورس اوراق و بورس کالا- با مجوز شورای عالی بورس ایجاد شده و تحت نظارت سازمان بورس اوراق بهادار قرار دارد، با این تفاوت که ورود به بازارهای فرابورس از شرایط و الزامات کمتری برخوردار بوده و شامل بازارهای متنوعی می‌باشد. همانطور که در جدول نشان داده شده است، شرایط ورود به

بازارهای فرابورس از قبیل حداقل سهام ثبت‌شده شرکت، حداقل سهام شناور، حداقل تعداد سهامداران، حداقل سابقه فعالیت مرتبط شرکت و ... بسیار راحت‌تر از شرایط ورود به بازارهای بورس می‌باشد.

جدول شماره ۳: مقایسه شرایط پذیرش سهام در بازارهای بورس و فرابورس

فرابورس		بورس			
بازار دوم	بازار اول	بازار دوم	تابلوی فرعی بازار اول	تابلوی اصلی بازار اول	
یک میلیارد ریال	ده میلیارد ریال	دویست میلیارد ریال	پانصد میلیارد ریال	یک هزار میلیارد ریال	حداقل سرمایه ثبت شده شرکت
۵ درصد	۱۰ درصد	۱۰ درصد	۱۵ درصد	۲۰ درصد	حداقل سهام شناور
-	۲۰۰	۲۵۰	۷۵۰	۱۰۰۰	حداقل تعداد سهامداران
حداقل یک سال از تاسیس آن گذشته باشد	حداقل ۲ سال از زمان بهره‌برداری یا ارائه خدمت گذشته باشد	۲	۳	۳	حداقل سابقه فعالیت مرتبط شرکت
برنامه عملیاتی مناسبی برای خروج از زیان داشته باشد	نداشته باشد	نداشته باشد	نداشته باشد	نداشته باشد	زیان انباشته
-	۱۵	۱۵	۲۰	۳۰	لیست حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها
-	۱ دوره منتهی به پذیرش سودآور باشد	۱ دوره منتهی به پذیرش سودآور باشد	۲ دوره منتهی به پذیرش سودآور باشد	۳ دوره منتهی به پذیرش سودآور باشد	سودآوری

۲-۲ مزایای ورود شرکت‌ها به فرابورس

بر اساس مقررات، کلیه مزایای موجود برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، برای اوراق بهادار و سهام شرکت‌های پذیرفته شده در فرابورس نیز تعریف شده‌اند. در مجموع فرابورس ایران، بازاری منعطف و در عین حال تحت نظارت دقیق سازمان بورس و اوراق بهادار به شمار می‌رود که پذیرش در این بازار به معنای معرفی و شناخت شرکت در سطح ملی بوده و مزایای متعددی برای شرکت پذیرفته شده به ارمغان می‌آورد، از جمله:

• تأمین مالی آسان و ارزان

کارکرد اصلی بازارهای اوراق بهادار، تجهیز، جمع‌آوری و هدایت پس‌اندازهای کوچک مردم برای اجرای طرح‌های بزرگ اقتصادی است تا شرکت‌ها با شرایطی آسان‌تر بتوانند از مزایای تأمین منابع ارزان قیمت از طریق بازار سرمایه، استفاده کنند. علاوه بر فروش سهام و افزایش سرمایه، راهکارهایی از قبیل انتشار اوراق مشارکت، انتشار گواهی سپرده سرمایه‌گذاری خاص و ... برای شرکت‌های پذیرفته شده در فرابورس پیش‌بینی شده است.

• افزایش نقدشوندگی سهام

تا پیش از فعالیت فرابورس فقط سهام شرکت‌هایی که در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده بود، امکان معامله در محیطی شفاف و رقابتی را داشتند و شرکت‌هایی که نمی‌توانستند شرایط پذیرش در بورس را احراز کنند از دسترسی به چنین امکانی محروم بودند. اما با ایجاد فرابورس ایران، شرکت‌ها با شرایط ساده‌تر می‌توانند در این نهاد پذیرش شوند و از مزیت‌های بازار منسجم و شفاف بهره‌مند شوند. همچنین سهام‌داران عمده و خرد برای خرید و فروش سهام به چاپ آگهی و استفاده از روش‌های بازاریابی سنتی نیاز ندارند و به سهولت می‌توانند سهام خود را با مراجعه به کارگزاران با هزینه‌ای کمتر در این بازار بفروشند.

• بهره‌مندی از معافیت مالیاتی شرکت‌های

پذیرفته شده در فرابورس

بر اساس لایحه توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، شرکت‌های پذیرش شده در فرابورس ایران مشمول مزایای مالیاتی قابل توجهی خواهند شد و علاوه بر اینکه بین ۵ تا ۱۰٪ از مالیات بر درآمد این شرکت‌ها مشمول تخفیف می‌شود؛ مالیات نقل و انتقال سهام این شرکت‌ها همانند بورس نیم درصد خواهد بود.

• نقل و انتقال سهام به صورت آسان، سریع و

کم هزینه

هم اکنون برای نقل و انتقال سهام شرکت‌های خارج از بورس فرآیند اداری پیچیده‌ای و وقت‌گیری وجود دارد و اجرای کلیه مراحل مستلزم صرف وقت و تشریفات اداری پیچیده است اما با شروع فعالیت فرابورس و پذیرش شرکت‌ها در این بازار نقل و انتقال آنها به سهولت انجام می‌گیرد.

• شفافیت و اعتبار قیمت سهام به واسطه

مبادله در فرابورس

با توجه به نظارت و شفافیت مکانیسم عرضه و تقاضا، قیمت سهام شرکت‌ها در فرابورس مبین شرایط روشنی برای وضعیت مالی شرکت است و در همه معاملاتی که شرکت و یا سهام‌داران آن انجام می‌دهند، می‌تواند مبنای عمل قرار گیرد. همچنین می‌تواند مبنای وثیقه‌گذاری و اعتباردهی شرکت‌ها باشد.

• اطلاع‌رسانی هماهنگ و عادلانه به

سرمایه‌گذاران بالفعل و بالقوه

پس از پذیرش سهام شرکت‌ها در فرابورس، مکانیسم قانونی و مراجع رسمی برای اعلام اطلاعات شرکت

ایجاد می‌شود و در آن ارائه اطلاعات، شفافیت بیشتر عملکرد مدیران شرکت‌ها خواهد شد. همچنین با ارائه گزارش‌های مالی دوره‌ای تحت نظر حسابرسان معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار، سهام‌داران و سایر سرمایه‌گذاران به اطلاعات حسابرسی شده دسترسی پیدا می‌کنند.

• بهره‌گیری از امکان وثیقه‌گذاری سهام و اخذ

ساده‌تر تسهیلات بانکی

با توجه به اینکه هم اکنون بانک‌ها فقط سهام شرکت‌های بورسی را به عنوان وثیقه برای ارائه تسهیلات قبول می‌کنند، پس از پذیرش سهام شرکت‌ها در فرابورس، امکان وثیقه‌گذاری سهام و اخذ تسهیلات بر روی سهام شرکت‌های پذیرفته شده در این بازار هم امکان پذیر می‌شود. چون با پذیرش سهام شرکت در فرابورس، یک مرجع رسمی بر انجام معاملات شرکت نظارت دارد و قیمت سهام در شرایط عادلانه عرضه و تقاضا تعیین می‌شود، لذا سیستم بانکی با شرایط ساده‌تری اقدام به وثیقه گرفتن سهام شرکت می‌کند. زیرا در صورت وثیقه شدن سهام، امکان انجام معامله بر روی آن وجود ندارد و ارزش‌گذاری سهام وثیقه شده از سوی یک مرجع رسمی به نام فرابورس صورت گرفته است.

- معرفی شرکت و محصولات به طیف وسیعی از

اقشار جامعه و افزایش اعتبار شرکت

با توجه به اینکه فرابورس و بازار سرمایه مخاطبان گسترده‌ای دارد، ورود شرکت به بازار سرمایه موجب آشنایی قشر وسیعی از مصرف‌کنندگان با خریداران کالا و خدمات شرکت می‌شود و بی‌شک مخاطبان شرکت را افزایش خواهد داد.

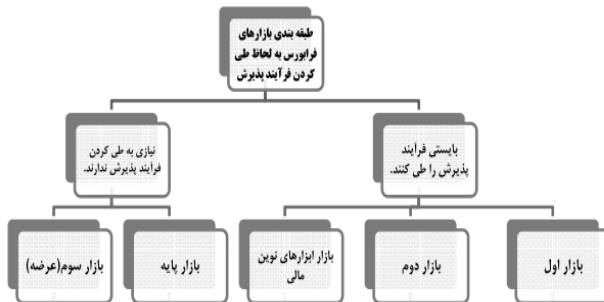
- **صدور اوراق مشارکت و گواهی سپرده**

در حال حاضر پذیره نویسی اوراق مشارکت و گواهی سپرده در شبکه بانکی هزینه‌های زیادی را برای ناشر دربردارد، چرا که بخش قابل توجهی از منابع حاصله باید نزد بانک برای بازخرید اوراق سپرده گذاری شود و خریداران نیز از بازار دست دوم این اوراق بی‌بهره هستند. فرابورس تمهیدات لازم برای پذیره نویسی و انتشار اوراق مشارکت و ابزارهای مالی خاص برای تأمین مالی پروژه‌های موردنظر در فرابورس اندیشیده است. از این رو انتشار اوراق مشارکت و گواهی سپرده سرمایه‌گذاری خاص در فرابورس و انجام معامله دست دوم این اوراق در فرابورس، هزینه تأمین مالی ناشر را به شدت کاهش می‌دهد و سرمایه‌گذاران را از یک بازار نقد پذیر و قابل اتکاء برخوردار می‌کند.

۲-۳- انواع بازارهای فرابورس

همانطور که در نمودار زیر نشان داده شده است. براساس دستورات عمل پذیرش، عرضه و نقل و انتقال اوراق بهادار در فرابورس ایران، فرابورس دارای پنج بازار (اول، دوم، سوم (عرضه)، ابزارهای نوین مالی و پایه) است. پذیرش شرکت‌های سهامی عام در بازار اول و بازار دوم و پذیرش سایر اوراق بهادار صرفاً در بازار ابزارهای نوین مالی صورت می‌پذیرد.

بازار سوم جهت عرضه یک‌جا و پذیره‌نویسی اوراق بهادار و بازار پایه جهت درج و نقل و انتقال سهام شرکت‌هایی است که بر اساس الزام بند ب ماده ۹۹ قانون برنامه پنجم توسعه، مشمول ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار بوده و امکان پذیرش در یکی از بازارهای بورس یا فرابورس را ندارند. در ادامه به توضیح ویژگی‌های هر یک از این بازارها پرداخته شده است.

نمودار شماره ۱: انواع بازارهای فرابورس ایران

۲-۳-۱ بازار اول

بر اساس تعریف دستورالعمل، شرکت‌های با سائز بزرگ (سرمایه ثبتی حداقل ۱۰ میلیارد ریال)، سودده، میزان سهام شناور مناسب (حداقل ۱۰ درصد)، با سابقه فعالیت بالا و البته ریسک فعالیت کمتر در این بازار پذیرفته می‌شوند. سهام شرکت‌های سهامی عام با ویژگی‌های زیر در بازار اول قابل پذیرش می‌باشد:

الف - ویژگی‌های سهام

- ✓ نزد سازمان ثبت شده باشد.
- ✓ با نام باشد،
- ✓ عادی باشد (فاقد امتیاز باشد)،
- ✓ محدودیت قانونی مؤثر برای نقل و انتقال آن وجود نداشته باشد،
- ✓ بهای اسمی آن تماماً پرداخت شده باشد.

ب - ویژگی‌های ناشر

- ✓ نزد سازمان ثبت شده باشد.
- ✓ حداقل ۱۰ درصد از سهام ثبت شده آن شناور بوده و تعداد سهام‌داران آن حداقل ۲۰۰ نفر باشد.
- ✓ حداقل دو سال از زمان بهره‌برداری عملیات یا ارائه خدمات آن گذشته باشد،
- ✓ آخرین سرمایه ثبت شده آن حداقل ده میلیارد ریال باشد،
- ✓ زیان انباشته نداشته باشد،

- ✓ گزارش حسابرس برای آخرین دوره/سال مالی منتهی به پذیرش درخصوص صورت‌های مالی آن، عدم اظهارنظر یا اظهارنظر مردود نباشد،
- ✓ مطابق اظهار نظر حسابرس، از سیستم اطلاعات حسابداری (از جمله حسابداری مالی و حسابداری بهای تمام‌شده) مطلوب و متناسب با فعالیت خود و شرایط پذیرش در فرابورس جهت افشاء مناسب اطلاعات برخوردار باشد،
- ✓ در دوره/سال مالی منتهی به پذیرش سودآور بوده و همچنین چشم‌انداز روشنی از تداوم سودآوری و فعالیت شرکت و صنعت مربوطه وجود داشته باشد،
- ✓ براساس آخرین صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده، نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌های آن حداقل ۱۵ درصد باشد،
- ✓ دعاوی دارای اثر با اهمیت بر صورت‌های مالی، له یا علیه شرکت وجود نداشته باشد،
- ✓ آخرین صورت‌های مالی آن باید مطابق مقررات قانونی، استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی ابلاغ شده توسط سازمان تهیه شده باشد. همچنین در زمان ارائه درخواست پذیرش و آخرین دوره/سال مالی قبل از ارائه درخواست، حسابرس شرکت باید از میان حسابرسان معتمد سازمان انتخاب شده باشد،

✓ اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل آن دارای سابقه محکومیت قطعی کیفری یا تخلفاتی مؤثر طبق قوانین و مقررات حاکم بر بازار اوراق بهادار یا سوء شهرت حرفه‌ای نباشند.

هیئت پذیرش حسب مورد می‌تواند پذیرش سهام را منوط به انعقاد قرارداد بازارگردانی، مطابق دستورالعمل فعالیت بازارگردانی مصوب هیئت مدیره سازمان نماید.

۲-۳-۲ بازار دوم

پذیرش در این بازار ساده‌تر از بازار اول بوده و سابقه فعالیت و سودآوری شرکت مورد نظر نمی‌باشد. شرکت‌های مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت نیز امکان طرح درخواست پذیرش در این بازار را دارا می‌باشند. طبق دستورالعمل حداقل سرمایه ثبتی یک میلیارد ریال و حداقل سهام شناور ۵ درصد، الزامات پذیرش در بازار دوم فرابورس می‌باشند. در حال حاضر، شرکت‌هایی که تمایل به عرضه بیش از ۵ درصد سهام ندارند در این بازار پذیرش شده‌اند؛ لذا تعدادی از بزرگ‌ترین شرکت‌های پذیرفته شده نظیر پتروشیمی مارون، پتروشیمی جم و در این بازار مورد معامله قرار می‌گیرند.

۳-۳-۲ بازار پایه

طبق ماده ۹۹ قانون برنامه پنجم، کلیه شرکت‌های سهامی عام واجد شرایط، موظف به ثبت نزد سازمان بورس و رعایت مقررات افشاء مصوب سازمان می‌باشند. همچنین این ماده، انجام نقل و انتقال سهام شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان را صرفاً از طریق بورس یا فرابورس مجاز می‌داند. با توجه به عدم طی فرایند پذیرش برای تعداد زیادی از شرکت‌های مشمول ثبت نزد سازمان بورس و یا نبود شرایط پذیرش، بازار پایه توسط سازمان بورس ایجاد و در فرابورس به عنوان بازار پنجم تعبیه گردید. شرکت‌های حاضر در بازار پایه فرایند پذیرش را طی نموده و پذیرفته شده در فرابورس قلمداد نمی‌گردند؛ بلکه صرفاً نقل و انتقال آنها از طریق فرابورس انجام می‌شود. شرکت‌های حاضر در بازار پایه فرابورس که تعداد آنها در حال حاضر ۱۴۵ شرکت می‌باشد به گروه‌های ذیل قابل تقسیم می‌باشند:

الف) شرکت‌های که به موجب قانون ثبت نزد سازمان شده و علی‌رغم اظهار تمایل و ارائه درخواست، قابلیت پذیرش در بازارهای بورس را فرابورس را ندارند.

ب) شرکت‌هایی که به موجب قانون ثبت نزد سازمان شده و با وجود امکان پذیرش، تمایلی به پذیرش در بازارهای بورس یا فرابورس ندارند.

ج) ارکان بازار سرمایه، شامل شرکت بورس اوراق بهادار تهران، شرکت بورس کالای ایران، شرکت فرابورس ایران، شرکت بورس انرژی و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه که از محدودیت‌های اساسنامه‌ای در ارتباط به نقل و انتقال سهام برخوردار بوده و گروه‌های سهام‌داری مشخص شده‌ای دارند در بازار پایه درج شده و معامله می‌شوند.

د) به موجب دستورالعمل پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران، شرکت‌های اخراج شده از بازارهای بورس، به بازار پایه فرابورس منتقل می‌شوند و معاملات سهام آنها در این بازار ادامه می‌یابد.

۲-۳-۴ بازار ابزار نوین مالی

کلیه ابزارهای مالی به استثناء سهام و حق تقدم خرید سهام که به تأیید شورا رسیده و بنا به اعلام آن مشمول ثبت یا معاف از ثبت نزد سازمان تشخیص داده شده، قابل پذیرش در بازار ابزارهای نوین مالی می‌باشد.

۲-۳-۵ بازار سوم (بازار عرضه)

یکی از امکانات مهم و مؤثر تعبیه شده در فرابورس ایران، بازار عرضه می‌باشد. این بازار کارکردهای مختلفی داشته که مفهوم "عرضه یک‌جا" در همه آنها وجود دارد. عرضه بلوکی سهام معاف از ثبت نزد سازمان بورس (اعم از سهامی عام و خاص) مهمترین کارکرد این بازار می‌باشد. تا کنون مزایده فروش یک‌جای سهام ده‌ها شرکت خارج از بورس در این بازار انجام شده و پس از انجام رقابت و تعیین برنده مزایده، تشریفات قطعیت معامله انجام شده است. با توجه کارکرد این بازار، فرایند قبول و انجام مزایده فروش سهام با فرایند پذیرش کاملا متفاوت می‌باشد؛ در این بازار به منظور انجام هر مزایده، گزارش کارشناسی تعیین قیمت پایه عرضه مورد نیاز می‌باشد.

۳- بازار شرکت‌های کوچک و متوسط (SME)

بر اساس مصوبه شماره ۴۰۳ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار از تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۱ یک بازار ششم با عنوان بازار شرکت‌های کوچک و متوسط علاوه بر ۵ بازار نامبرده شده به بازارهای فرابورس اضافه شد. و پیرو این مصوبه از این پس پذیرش سهام شرکت‌های سهامی عام صرفاً در بازارهای اول و دوم و بازار شرکت‌های کوچک و متوسط صورت می‌گیرد و متقاضی پذیرش در صورت دارا بودن شرایط باید تقاضای پذیرش خود را به یکی از این سه نوع بازار ارائه نماید.

۳-۱ شرایط پذیرش در بازار شرکت‌های کوچک و

متوسط

باتوجه به اهداف استراتژیک بازار سرمایه درخصوص کمک به تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی، براساس دستورالعمل مربوطه، ساده‌ترین شرایط برای ورود شرکت در نظر گرفته شده است:

الف- ویژگی‌های سهام

- ✓ نزد سازمان ثبت شده باشد.
- ✓ با نام باشد، یا در صورت بی‌نام بودن سهام، بر اساس رویه اجرایی مصوب هیئت مدیره فرابورس، امکان با نام شدن جهت نقل و انتقال آن‌ها در سامانه معاملاتی وجود داشته باشد.

- ✓ محدودیت قانونی مؤثر برای نقل و انتقال آن وجود نداشته باشد،
- ✓ ارزش اسمی هر سهم عادی برابر هزار ریال باشد. در مورد سهام ممتاز ارزش اسمی به مبالغ بالاتر نیز بلامانع است.

ب - ویژگی‌های ناشر

- ✓ نزد سازمان ثبت شده باشد.
- ✓ جمع حقوق صاحبان سهام آن حداقل ۱ میلیارد ریال و حداکثر ۵۰۰ میلیارد ریال باشد.
- ✓ گزارش حسابرسی که عضو جامعه حسابداران رسمی باشد، برای آخرین دوره/سال مالی منتهی به پذیرش درخصوص صورت‌های مالی آن، عدم اظهار نظر یا اظهار نظر مردود نباشد،
- ✓ دعاوی دارای اثر با اهمیت بر صورت‌های مالی، له یا علیه شرکت وجود نداشته باشد،
- ✓ آخرین صورت‌های مالی آن باید مطابق مقررات قانونی، استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی تهیه شده باشد
- ✓ حسابرس شرکت از میان مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان انتخاب شده باشد.
- ✓ گزارش حسابرسی که عضو جامعه حسابداران رسمی باشد، در اظهار نظر خود مربوط به آخرین دوره/سال مالی منتهی به پذیرش، مواردی حاکی از ضعف با اهمیت در سیستم اطلاعات حسابداری باشد، گزارش نکرده باشد.

✓ اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل آن سابقه محکومیت قطعی کیفری مالی یا محکومیت تخلفاتی قطعی موضوع مقررات بر بازار اوراق بهادار نداشته باشد.

شرایط ورود به بازار شرکت‌های کوچک و متوسط از شرایط ورود به بازارهای اول و دوم فرابورس راحت‌تر است، به طوری که می‌توان محدودیت جمع حقوق صاحبان سهام و داشتن طرح توجیهی را تنها شروط اصلی برای ورود به این بازارها در نظر گرفت. جدول زیر به مقایسه شروط پذیرش این بازار با بازارهای اول و دوم فرابورس پرداخته است.

جدول شماره ۴: مقایسه شروط پذیرش در بازارهای فرابورس

SME بازار	بازار دوم	بازار اول	
*	*	*	نزد سازمان ثبت شده باشد
*	*	*	سهام بانام باشد
عادی با ارزش ۱۰۰۰ ریال و ممتاز با ارزش ۱۰۰۰ ریال به بالا هم می‌تواند باشد	عادی	عادی	سهام عادی باشد یا ممتاز
سهامی عام	سهامی عام	سهامی عام	نوع شرکت
*	*	*	محدودیت قانونی موثر برای نقل و انتقال آن وجود نداشته باشد
-	*	*	بهای اسمی آن تماماً پرداخت شده باشد
-	شناور بودن حداقل ۵ درصد	شناور بودن حداقل ۱۰ درصد و دارا بودن حداقل ۲۰۰ سهامدار	سهام شناور
حداقل یک سال از تاسیس	حداقل یک سال از تاسیس	حداقل ۲ سال از بهره برداری	فعالیت
-	حداقل یک میلیارد ریال	حداقل ده میلیارد ریال	سرمایه ثبت شده
-	برنامه عملیاتی مناسبی برای خروج از شمول زیان داشته باشد	نداشته باشد	زیان انباشته
مردود یا عدم اظهار نظر نباشد	مردود یا عدم اظهار نظر نباشد	مردود یا عدم اظهار نظر نباشد	گزارش حسابرس
*	*	*	مطلوب بودن سیستم اطلاعات حسابداری
داری طرح توجیهی برای چشم انداز روشن سودآور بودن	-	*	سودآور بودن
جمع حقوق صاحبان سهام شرکت حداقل ۱ میلیارد ریال و حداکثر ۵۰۰ میلیارد ریال باشد.	-	۱۵ درصد	نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها
*	*	*	عدم وجود دعاوی دارای اثر با اهمیت
*	باید در اولین مجمع عمومی، حسابرس خود را از میان موسسات حسابرسی معتمد سازمان انتخاب نماید.	*	حسابرس معتمد سازمان بورس
*	*	*	عدم وجود محکومیت قطعی کیفری اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل
-	*	*	محدودیت نوسان قیمت
اشخاص حقوقی و سرمایه گذاران نهادی	-	-	محدودیت خریداران سهام
تا قبلا از درج می‌بایست شروط پذیرش را تکمیل نماید	-	-	پذیرش مشروط

۳-۲ نحوه ثبت شرکت نزد سازمان بورس

براساس مفاد قانون اوراق بهادار، اوراق بهاداری که در بورس یا فرابورس پذیرفته می‌شوند باید نزد سازمان بورس به ثبت برسند لذا یکی از الزامات پذیرش شرکت‌ها، ثبت آن‌ها نزد سازمان بورس و اوراق بهادار است. این گروه از شرکت‌ها باید رأساً درخواست ثبت را به سازمان بورس ارائه کنند.

مدارک لازم به منظور ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار به شرح زیر است:

- ۱- فرم تقاضای ثبت برای شرکت‌های متقاضی ورود به بورس یا فرابورس
- ۲- فرم بیانیه ثبت برای شرکت‌های متقاضی ورود به بورس یا فرابورس
- ۳- یک نسخه از آخرین اساسنامه ثبت شده
- ۴- صورت مالی دو دوره مالی اخیر همراه با اظهار نظر حسابرس و بازرس قانونی
- ۵- گزارش هیئت مدیره به مجمع برای دو دوره مالی اخیر

پس از ارسال مدارک فوق الذکر، سازمان بورس و اوراق بهادار اقدام به ثبت شرکت می‌کند. شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار ملزم به رعایت دستوالعمل‌ها و مقررات مصوب سازمان بورس بوده و باید اطلاعات مالی خود را مطابق فرمت‌های مشخص در فواصل زمانی مقرر به سازمان بورس ارسال کنند.

۳-۳ نحوه تبدیل سهام بی‌نام شرکت به سهام بانام

در مورد تبدیل سهام بی‌نام به با نام، باید مراتب در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های شرکت در آن درج می‌شود، سه نوبت آگهی هر یک به فاصله ۵ روز منتشر و مهلتی که کمتر از شش ماه از تاریخ اولین آگهی نباشد به صاحبان سهام داده شود تا برای تبدیل سهام خود به مرکز شرکت مراجعه کنند. در آگهی تصریح خواهد شد که پس از انقضای مهلت مزبور کلیه سهام بی‌نام شرکت باطل شده تلقی می‌شود.

۳-۴ محدودیت نقل و انتقال سهام در فرابورس

مؤثرترین محدودیت در نقل و انتقال سهام، وثیقه بودن سهام شرکت محسوب می‌شود. در صورتی که بخش مهمی از سهام شرکت در وثیقه بانک‌ها یا سایر مراجع قضایی قرار داشته باشد به گونه‌ای که امکان عرضه سهام و نقل و انتقال آن وجود نداشته باشد، امکان پذیرش آن در فرابورس ایران وجود ندارد.

۳-۵ نحوه تبدیل شرکت‌های سهامی خاص به عام

در صورتی که شخصیت حقوقی شرکت متقاضی پذیرش در فرابورس، سهامی خاص باشد، تغییر شخصیت حقوقی به سهامی عام امری ضروری تلقی می‌شود. این مهم بایدت پیش از درج نام شرکت در فهرست نرخ‌های فرابورس و آغاز معاملات سهام شرکت انجام شود، لذا انجام آن در مرحله ارائه درخواست پذیرش ضروری نمی‌باشد و ناشران متقاضی پذیرش در

فرابورس می‌توانند به موازات انجام فرآیند پذیرش، عملیات تغییر شخصیت حقوقی را نیز در اداره ثبت شرکت‌ها انجام دهند:

الف) الزامات تغییر شخصیت حقوقی

- ✓ گذشت حداقل دو سال از تاریخ تأسیس شرکت
 - ✓ ارائه صورت‌های مالی مربوط به حداقل دو سال مالی که توسط حسابدار رسمی (بازرس شرکت) تأیید شده باشد
 - ✓ تعیین کارشناس رسمی دادگستری به منظور تقویم کلیه اموال منقول و غیر منقول شرکت
 - ✓ برگزاری مجمع عمومی فوق‌العاده و تصویب اساسنامه ویژه شرکت‌های سهامی عام
 - ✓ اخذ مجوز از سازمان بورس و اوراق بهادار
- ب) اقدامات لازم به منظور تغییر شخصیت حقوقی

عملیات تغییر شخصیت حقوقی از سهامی خاص به عام با ارسال صورتجلسه مجمع عمومی فوق‌العاده با دستور تغییر شخصیت حقوقی آغاز می‌شود و کل عملیات باید در فرصت زمانی یک‌ماهه انجام شود، لذا ناشرانی که قصد انجام این فرایند را دارند لازم است تا قبل از ارسال صورتجلسه مجمع، ترتیبات و الزامات مورد اشاره را انجام داده یا تعیین تکلیف کنند. لذا ناشر باید علاوه بر صورتجلسه مجمع، مدارک فوق‌الذکر شامل دو صورت مالی حسابرسی شده، صورت تقویم اموال و اساسنامه پیشنهادی جدید را به همراه نامه سازمان بورس جهت ارائه به اداره ثبت شرکت‌ها آماده کند.

ج) اخذ مجوز از سازمان بورس

بر اساس قانون بازار اوراق بهادار و بخشنامه مورخ ۱۳۸۶/۴/۲۶ اداره ثبت اسناد و املاک کشور، ثبت کلیه شرکت‌های سهامی عام منوط به دریافت مجوز از سازمان بورس اوراق بهادار است، لذا متقاضیان تغییر شخصیت حقوقی از سهامی خاص به سهامی عام باید ضمن مراجعه به سازمان بورس نامه‌ای مبنی بر شمول یا عدم شمول مقررات سازمان بورس را دریافت کنند. در صورت عدم شمول نامه مجوز تغییر توسط سازمان بورس خطاب به اداره ثبت شرکت‌ها صادر می‌شود و در صورت شمول، پس از صدور مجوزهای لازم، نامه موافقت با تغییر شرکت به اداره ثبت شرکت‌ها ارسال می‌شود.

مدارک لازم به منظور ارائه به سازمان بورس:

فرم تکمیل شده استعلام ثبت، یک نسخه از آخرین اساسنامه ثبت شده، صورتجلسه مجمع عمومی فوق‌العاده در خصوص تبدیل شرکت، یک نسخه از گزارش هیئت مدیره به مجمع در خصوص افزایش سرمایه در زمان تبدیل و اظهار نظر بازرس شرکت درباره این گزارش (در صورت تبدیل شخصیت حقوقی همراه با افزایش سرمایه)، یک نسخه از اساسنامه جدید مصوب مجمع عمومی فوق‌العاده.

۳-۶ نحوه انتخاب حسابرس معتمد سازمان بورس

یکی از الزامات پذیرش سهام شرکت‌ها در فرابورس، حسابرسی حداقل آخرین صورت مالی توسط حسابرس معتمد سازمان بورس است. چنانچه حسابرس شرکتی از بین حسابران معتمد انتخاب نشده باشد و در نتیجه صورت‌های مالی آن شرکت توسط حسابرس مورد اعتماد مورد بررسی و اظهار نظر قرار نگرفته باشد، لازم است تا حسابرس شرکت در مجمع عمومی عادی یا مجمع عمومی عادی به طور فوق‌العاده تغییر یافته و حسابرس معتمد جایگزین شود، فهرست حسابران معتمد سازمان بورس اوراق بهادار در سایت این سازمان موجود است.

ارائه یک صورت مالی (سالانه یا میان دوره‌ای) که توسط حسابرس معتمد حسابرسی و اظهار نظر شده باشد برای ارائه به هیئت پذیرش شرکت فرابورس کافی بوده و نیازی به حسابرسی دوباره صورت‌های مالی سال‌های گذشته نیست. شرکت‌های متقاضی پذیرش می‌توانند هم‌زمان با انجام عملیات حسابرسی، درخواست پذیرش خود را به فرابورس ارائه کنند، ولیکن قبول قطعی پذیرش منوط به ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده توسط حسابرس معتمد است.

۳-۷ اعلام موافقت سهام‌داران با پذیرش در فرابورس

یکی از شروط اصلی پذیرش سهام شرکت‌ها در فرابورس، موافقت اکثریت سهام‌داران با انجام پذیرش شرکت به حساب می‌آید، لذا لازم است تا اعلام قبول مالکان درصد عمده سهام به اطلاع فرابورس برسد. در صورتی که شرکتی دارای یک یا دو سهام‌دار عمده باشد و این سهام‌داران درصد عمده سهام شرکت را در اختیار داشته باشند به گونه‌ای که این سهام‌داران کنترل مجمع فوق‌العاده شرکت را در اختیار داشته باشند، ارائه نامه توسط این سهام‌داران مبنی بر موافقت با پذیرش در فرابورس لازم است. نامه‌های مورد اشاره توسط هر یک از سهام‌داران عمده به شرکت فرابورس ارسال می‌شود.

در صورتی که ترکیب سهام‌داران شرکت پراکنده‌تر بوده به گونه‌ای که تعداد سهام‌دار عمده شرکت بیش از سه نفر باشد، ارائه صورتجلسه هیئت مدیره مبنی بر اعلام موافقت هیئت مدیره در خصوص پذیرش شرکت در فرابورس الزامی است. چنانچه ترکیب سهام‌داری شرکت به گونه‌ای باشد که هیچ یک از سهام‌داران قادر به اعمال کنترل بر شرکت نباشند و شرکت از تعداد بسیار زیاد سهام‌داران تشکیل شده باشد، برگزاری مجمع عمومی فوق‌العاده و تصویب پذیرش شرکت در فرابورس توسط مجمع شرکت ضروری است. در این حالت ارائه صورتجلسه مجمع فوق‌الذکر حاوی اعلام موافقت اکثریت سهام‌داران با پذیرش شرکت در فرابورس ارائه می‌شود.

۳-۸ محدودیت دامنه نوسان قیمت و حجم سهام در

بازار شرکت‌های کوچک و متوسط

دامنه سهام روزانه قیمت در بازار اول، دوم و اوراق مشارکت فرابورس ۵ درصد برای اوراق فاقد بازارگردان می‌باشد. در صورت وجود بازارگردان، طبق قرارداد بازارگردانی تعیین می‌شود. نمادهای معاملاتی در بازار سوم سوم و بازار شرکت‌های کوچک و متوسط مشمول دامنه نوسان روزانه قیمت نمی‌باشند. محدودیت حجمی برای نماد شرکت‌هایی که سرمایه پایه آنها معادل یا بیش از یکصد میلیون عدد است، معادل ۵۰ هزار سهم و برای نماد سایر شرکت‌ها ۱۰ هزار سهم خواهد بود. تغییر محدودیت حجمی با تصویب هیئت مدیره فرابورس و اطلاع‌رسانی آن حداقل یک روز کاری قبل از اعمال امکان‌پذیر می‌باشد. محدودیت حجمی مانند محدودیت دامنه نوسان در خصوص بازار شرکت‌های کوچک و متوسط اعمال نمی‌شود.

۳-۹ خریداران سهام در بازار شرکت‌های کوچک و متوسط

خرید سهام در بازار شرکت‌های کوچک و متوسط صرفاً توسط اشخاص زیر امکان‌پذیر است:

گروه اول: کلیه اشخاص حقوقی

گروه دوم: سرمایه‌گذاران نهادی موضوع بند ۳ مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۰۶/۲۸ هیئت مدیره سازمان و اصلاحات بعدی آن و اشخاصی که با خرید سهام شرکت به سرمایه‌گذار نهادی مذکور تبدیل می‌شوند.

در بازار شرکت‌های کوچک و متوسط، خرید حق تقدم خرید سهام صرفاً توسط خریداری مجاز است که جزو یکی از دو گروه موضوع این ماده قرار داشته باشد یا با تبدیل حق تقدم خرید سهامی که قصد خرید آن را دارد به سهام شرکت، جزو یکی از این دو گروه قرار گیرد.

سرمایه‌گذاران نهادی عبارتند از:

بانک‌ها، بیمه‌ها- هلدینگ‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق بازنشستگی، شرکت تأمین سرمایه و صندوق‌های سرمایه‌گذاری ثبت شده نزد سازمان بورس اوراق بهادار- هر شخص حقیقی یا حقوقی که بیش از ۵ درصد یا بیش از ۵ میلیارد از ارزش اسمی اوراق بهادار در دست انتشار ناشر را خریداری کند- سازمان‌ها و نهادهای دولتی و عمومی- شرکت‌های دولتی- اعضای هیئت مدیره و مدیران ناشر یا اشخاصی که کارکرد مشابه دارند.

۴- اصطلاحات رایج در بازارهای مالی

- ❖ **شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه:** شرکتی است که امور مربوط به ثبت، نگهداری، انتقال مالکیت اوراق بهادار و تسویه وجوه را انجام می‌دهد.
- ❖ **بازارهای خارج از بورس:** بازاری است در قالب شبکه ارتباط الکترونیک یا غیرالکترونیک که معاملات اوراق بهادار در آن بر پایه مذاکره صورت می‌گیرد.
- ❖ **بازار اولیه:** بازاری است که اولین عرضه و پذیره‌نویسی اوراق بهادار جدیداً انتشار در آن انجام می‌شود و منابع حاصل از عرضه اوراق بهادار در اختیار ناشر قرار می‌گیرد.
- ❖ **بازار ثانویه:** بازاری است که اوراق بهادار، پس از عرضه اولیه، در آن مورد داد و ستد قرار می‌گیرد.
- ❖ **بازار مشتقه:** بازاری است که در آن قراردادهای آتی و اختیار معامله مبتنی بر اوراق بهادار یا کالا داد و ستد می‌شود.
- ❖ **ناشر:** شخص حقوقی است که اوراق بهادار را به نام خود منتشر می‌کند.

- ❖ **کارگزار:** شخص حقوقی است که اوراق بهادار را برای دیگران و به حساب آن‌ها معامله می‌کند.
- ❖ **کارگزار/معامله‌گر:** شخص حقوقی است که اوراق بهادار را برای دیگران و به حساب آن‌ها و یا به نام و حساب خود معامله می‌کند.
- ❖ **بازارگردان:** کارگزار/معامله‌گری است که با اخذ مجوز لازم با تعهد به افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادار معین و تحدید دامنه نوسان قیمت آن، به دادوستد آن اوراق می‌پردازد.
- ❖ **مشاور سرمایه‌گذاری:** شخص حقوقی است که در قالب قراردادی مشخص، درباره خرید و فروش اوراق بهادار، به سرمایه‌گذار مشاوره می‌دهد.
- ❖ **سبذگردان:** شخص حقوقی است که در قالب قراردادی مشخص و به منظور کسب انتفاع، به خرید و فروش اوراق بهادار برای سرمایه‌گذار می‌پردازد.
- ❖ **شرکت تأمین سرمایه:** شرکتی است که به‌عنوان واسطه بین ناشر اوراق بهادار و عامه سرمایه‌گذاران، فعالیت می‌کند و می‌تواند فعالیت‌های کارگزاری، معامله‌گری، بازارگردانی، مشاوره، سبذگردانی، پذیره‌نویسی، تعهد پذیره‌نویسی و فعالیت‌های مشابه را با اخذ مجوز از "سازمان" انجام دهد.

❖ **صندوق بازنشستگی:** صندوق سرمایه‌گذاری‌ای

است که با استفاده از طرح‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، مزایای تکمیلی را برای دوران بازنشستگی اعضای آن فراهم می‌کند.

❖ **صندوق سرمایه‌گذاری:** نهادی مالی است که

فعالیت اصلی آن سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار می‌باشد و مالکان آن به نسبت سرمایه‌گذاری خود، در سود و زیان صندوق شریک‌اند.

❖ **نهادهای مالی:** منظور نهادهای مالی فعال در بازار

اوراق بهادارانند که از آن جمله می‌توان به "کارگزاران"، "کارگزاران/معامله‌گران"، "بازارگردانان"، "مشاوران سرمایه‌گذاری"، "مؤسسات رتبه‌بندی"، "صندوق‌های سرمایه‌گذاری"، "شرکت‌های سرمایه‌گذاری"، "شرکت‌های پردازش اطلاعات مالی"، "شرکت‌های تأمین سرمایه" و "صندوق‌های بازنشستگی" اشاره کرد.

❖ **شرکت مادر (هلدینگ):** شرکتی که با

سرمایه‌گذاری در شرکت سرمایه‌پذیر جهت کسب انتفاع، آن قدر حق رأی کسب می‌کند که برای کنترل عملیات شرکت، هیئت‌مدیره را انتخاب کند و یا در انتخاب اعضای هیئت‌مدیره مؤثر باشد.

- ❖ **ارزش یاب:** کارشناس مالی‌ای است که دارایی‌ها و اوراق بهادار موضوع این قانون را مورد ارزشیابی قرار می‌دهد.
- ❖ **اوراق بهادار:** هر نوع ورقه یا مستندی است که متضمن حقوق مالی قابل نقل و انتقال برای مالک عین و یا منفعت آن باشد. "شورا" اوراق بهادار قابل معامله را تعیین و اعلام خواهد کرد. مفهوم ابزار مالی و اوراق بهادار در متن این قانون، معادل هم در نظر گرفته شده است.
- ❖ **انتشار:** انتشار عبارت است از صدور اوراق بهادار برای عرضه عمومی.
- ❖ **عرضه عمومی:** عرضه اوراق بهادار منتشره به عموم جهت فروش.
- ❖ **عرضه خصوصی:** فروش مستقیم اوراق بهادار توسط "ناشر" به سرمایه‌گذاران نهادی است.
- ❖ **پذیره‌نویسی:** فرآیند خرید اوراق بهادار از ناشر و یا نماینده قانونی آن و تعهد پرداخت وجه کامل آن طبق قرارداد.
- ❖ **تعهد پذیره‌نویسی:** تعهد شخص ثالث برای خرید اوراق بهاداری که ظرف مهلت "پذیره‌نویسی" به فروش نرسد.

- ❖ **اعلامیه پذیرهنویسی:** اعلامیه‌ای است که از طریق آن، اطلاعات مربوط به ناشر و اوراق بهادار قابل پذیرهنویسی در اختیار عموم قرار می‌گیرد.
- ❖ **بیانیه ثبت:** مجموعه فرم‌ها، اطلاعات، و اسناد و مدارکی است که در مرحله تقاضای ثبت شرکت، به "سازمان" داده می‌شود.
- ❖ **سبد:** مجموعه دارایی‌های مالی است که از محل وجوه سرمایه‌گذاران خریداری می‌شود.
- ❖ **پذیرش:** تطبیق وضعیت اوراق بهادار و ناشر آن با شرایط مندرج در این دستورالعمل جهت فراهم‌شدن امکان معامله این اوراق در فرابورس.
- ❖ **متقاضی پذیرش:** شخص حقوقی است که تقاضای پذیرش اوراق بهادار را به فرابورس ارائه می‌نماید.
- ❖ **متقاضی عرضه:** شخص حقوقی یا حقیقی است که تقاضای عرضه اوراق بهادار را به فرابورس ارائه می‌نماید.
- ❖ **فهرست عرضه اوراق بهادار:** سندی است که به منظور مشخص نمودن اوراق بهادار قابل عرضه در بازار سوم، معاملات انجام شده روی این اوراق و قیمت آنها، توسط فرابورس تنظیم و به اطلاع عموم می‌رسد.

- ❖ **فهرست نرخ‌های فرابورس:** سندی است که به منظور مشخص نمودن اوراق بهادار قابل معامله در بازارهای اول، دوم و بازار ابزارهای نوین مالی، معاملات انجام شده اوراق بهادار پذیرفته شده و قیمت آنها به تفکیک هر بازار، توسط فرابورس تنظیم و به اطلاع عموم می‌رسد.
- ❖ **فهرست اوراق بهادار بازار پایه:** سندی است که به منظور اعلام اوراق بهادار قابل نقل و انتقال در بازار پایه، توسط فرابورس تنظیم و اطلاع عموم می‌رسد.
- ❖ **تعلیق پذیرش:** توقف موقت معاملات اوراق بهادار درج شده در فهرست نرخ‌های فرابورس، ناشی از نقض مفاد این دستورالعمل.
- ❖ **لغو پذیرش:** حذف قطعی اوراق بهادار پذیرفته شده از فهرست نرخ‌های فرابورس.
- ❖ **مشاور پذیرش:** شخص حقوقی است که براساس ضوابط مصوب سازمان به عنوان رابط اصلی متقاضی پذیرش و فرابورس، تمام یا بخشی از وظایف متقاضی پذیرش را در فرآیند پذیرش به نمایندگی از طرف وی انجام می‌دهد.
- ❖ **تعلیق عرضه:** توقف موقت عرضه اوراق بهادار در فرابورس.

❖ **لغو عرضه:** حذف اوراق بهادار قابل عرضه از فهرست عرضه اوراق بهادار.

❖ **امیدنامه:** مجموعه اطلاعاتی است که متقاضی پذیرش ملزم است در اختیار فرابورس قرار دهد تا در زمان درج نام اوراق بهادار در فهرست نرخ‌های فرابورس، جهت اطلاع عموم از طریق سایت رسمی فرابورس منتشر گردد. فرم نمونه امیدنامه به تصویب هیئت مدیره فرابورس می‌رسد.

❖ **بیانیه عرضه:** مجموعه اطلاعاتی است که متقاضی عرضه ملزم است در اختیار فرابورس قرار دهد تا در زمان عرضه اوراق بهادار در بازار سوم، جهت اطلاع عموم از طریق سایت رسمی فرابورس منتشر گردد. فرم نمونه بیانیه عرضه به تصویب هیئت مدیره فرابورس می‌رسد.

❖ **بیانیه نقل و انتقال:** مجموعه اطلاعات ناشرانی است که به موجب ماده ۹۹ قانون برنامه پنجم، ملزم به نقل و انتقال اوراق بهادار خود از طریق فرابورس می‌باشند. این ناشران ملزم به ارائه اطلاعات مزبور براساس فرم‌های نمونه مصوب هیئت مدیره فرابورس می‌باشند.

- ❖ **اطلاعیه عرضه:** اطلاعیه‌ای است که قبل از معامله عمده توسط فرابورس، طبق فرمت مصوب هیئت مدیره فرابورس و بر اساس ضوابط این دستورالعمل منتشر می‌شود.
- ❖ **ایستگاه معاملاتی:** پایانه معاملاتی کارگزار است که با سامانه معاملاتی فرابورس در ارتباط می‌باشد.
- ❖ **بازار عادی:** از جمله بازارهای سامانه معاملات است که در آن معاملات عادی اوراق بهادار براساس مقررات این دستورالعمل، انجام می‌شود.
- ❖ **توقف نماد:** جلوگیری از انجام معاملات هریک از انواع اوراق بهادار براساس مقررات است.
- ❖ **حراج:** سازوکاری برای داد و ستد اوراق بهادار بر پایه انطباق بهینه سفارش‌های خرید و فروش مشتریان با در نظر گرفتن اولویت قیمت، منشاء و زمان است.
- ❖ **حراج پیوسته:** حراجی است که به صورت پیوسته انجام می‌شود و در طی آن امکان ورود، تغییر و حذف سفارش وجود دارد. در حراج پیوسته سفارش‌های خرید و فروش به محض تطبیق قیمت‌ها منجر به معامله می‌شود.

- ❖ **حراج نایبوسته (Auction):** حراجی است که پس از ثبت سفارش‌ها در مرحله سفارش‌گیری انجام شده و معامله براساس قیمت نظری گشایش، از طریق سامانه معاملات انجام می‌شود.
- ❖ **جلسه رسمی معاملاتی:** دوره زمانی مشخصی در هر روز کاری است که انجام معامله در آن دوره طبق مقررات مقدور می‌باشد. فرابورس می‌تواند در یک روز معاملاتی بیش از یک جلسه رسمی معاملاتی داشته باشد.
- ❖ **خرید گروهی:** خرید اوراق بهادار توسط کارگزار با کد معاملات گروهی است که پس از معامله توسط کارگزار به کد مالکیت مشتریان تخصیص می‌یابد.
- ❖ **درخواست خرید/فروش:** درخواست مشتری به همراه شرایط آن مبنی بر خرید یا فروش اوراق بهادار است که در قالب فرم الکترونیک یا غیرالکترونیک به کارگزار ارائه می‌گردد. درخواست مذکور می‌تواند با قیمت معین، قیمت محدود یا قیمتی که اختیار آن به کارگزار واگذار می‌شود، ارائه گردد.
- ❖ **روز معاملاتی:** روزهای کاری است که طبق مقررات، معاملات فرابورس در آن انجام می‌شود.

- ❖ **دامنه نوسان روزانه قیمت:** دامنه نوسان قیمت اوراق بهادار قابل معامله در فرابورس است که نسبت به قیمت مرجع تعیین می‌شود و ورود سفارش‌ها در هر روز صرفاً در این دامنه قیمت، مجاز است.
- ❖ **دوره سفارش‌گیری:** دوره زمانی قبول سفارش قبل از حراج ناپیوسته است که طی آن کارگزاران امکان ورود، تغییر و حذف سفارش در سامانه معاملات را دارند.
- ❖ **رویه تسهیم به نسبت:** طبق رویه تسهیم به نسبت، اوراق بهادار تخصیص یافته به هر سفارش معادل حجم سفارش ثبت شده تقسیم بر کل سفارش‌های ثبت شده، ضربدر کل اوراق بهادار قابل عرضه است.
- ❖ **سامانه معاملات:** سامانه‌ای است الکترونیکی که عملیات مربوط به معاملات فرابورس از جمله دریافت سفارش، تطبیق و انجام معامله از طریق آن انجام می‌شود.
- ❖ **سرمایه پایه:** عبارت از مجموع سهام، سهام جایزه و حق تقدم‌های شرکت است که در مرحله پذیره‌نویسی یا ثبت قانونی قرار دارد.

- ❖ **سفارش:** درخواست خرید یا فروش اوراق بهادار است که توسط کارگزار وارد سامانه معاملات می‌شود.
- ❖ **سفارش متوقف (Stop Order):** سفارشی است که براساس قیمت آخرین معامله بازار فعال می‌شود. در خصوص سفارش‌های خرید، زمانی این سفارش فعال می‌شود که قیمت آخرین معامله بازار با قیمت تعیین شده توسط مشتری مساوی یا از آن بیشتر شود و در خصوص سفارش‌های فروش، زمانی این سفارش فعال می‌شود که قیمت آخرین معامله بازار با قیمت تعیین شده توسط مشتری مساوی یا از آن کمتر شود.
- ❖ **شرکت سپرده‌گذاری مرکزی:** سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (شرکت سهامی عام) است.
- ❖ **عرضه اولیه:** نخستین عرضه اوراق بهادار، پس از پذیرش و درج در فرابورس است.
- ❖ **عرضه اولیه به روش حراج:** عرضه‌ای است که در یک جلسه معاملاتی بر مبنای رقابت خریداران انجام می‌شود.
- ❖ **فرابورس:** فرابورس ایران (شرکت سهامی عام) است.

- ❖ **قیمت پایانی:** قیمت هر ورقه بهادار است که در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی محاسبه و توسط "فرابورس" اعلام می‌شود.
- ❖ **قیمت پایه:** حداقل قیمت برای عرضه سهام در معاملات عمده است که توسط فروشنده تعیین و از طریق کارگزار فروشنده در درخواست وی برای معامله عمده به فرابورس اعلام می‌شود.
- ❖ **قیمت پیشنهادی:** نرخی است که برای هر واحد اوراق بهادار از طرف کارگزار وارد سامانه معاملات می‌شود.
- ❖ **قیمت مرجع:** قیمتی است که مبنای اعمال دامنه نوسان روزانه اوراق بهادار قرار می‌گیرد.
- ❖ **قیمت نظری:** قیمتی است که پس از اعمال اثر تغییرات سرمایه و یا تقسیم سود نقدی در قیمت پایانی محاسبه می‌شود.
- ❖ **قیمت نظری گشایش:** قیمتی است که در مرحله گشایش، براساس سفارش‌های ثبت شده با استفاده از سازو کار حراج، توسط سامانه معاملاتی محاسبه و معاملات مرحله گشایش با آن قیمت انجام می‌شود.

- ❖ **کد معاملات گروهی:** شناسه‌ای است که برای ورود سفارش‌های گروهی هر ایستگاه معاملاتی در سامانه معاملات تعریف شده است.
- ❖ **محدودیت حجمی:** حداکثر تعداد اوراق بهاداری که طی هر سفارش در سامانه معاملات وارد می‌شود.
- ❖ **مذاکره:** فرآیند مظنه‌یابی و قیمت‌گذاری اوراق بهادار توسط معامله‌گران برپایه ارتباط الکترونیک یا غیرالکترونیک است.
- ❖ **مشتری:** شخصی است که متقاضی خرید یا فروش اوراق بهادار است.
- ❖ **معامله بلوکی:** معامله‌ای است که تعداد سهام و حق تقدم قابل معامله در آن برای شرکت‌هایی که سرمایه پایه آنها بیش از یک میلیارد عدد است بزرگتر یا مساوی نیم و کمتر از یک درصد سرمایه پایه و برای شرکت‌هایی که سرمایه پایه آنها کمتر یا مساوی یک میلیارد عدد است بزرگتر یا مساوی یک و کمتر از پنج درصد سرمایه پایه شرکت باشد.
- ❖ **معاملات عمده شرایطی:** معامله عمده‌ای است که تسویه و جوه آن با شرایط اعلامی در اطلاعیه عرضه بر اساس ضوابط مندرج در این دستورالعمل انجام می‌شود.

❖ **معامله عمده:** معامله‌ای است که تعداد سهام یا حق تقدم قابل معامله در آن در شرکت‌هایی که سرمایه پایه آنها بیش از یک میلیارد عدد است، بزرگتر یا مساوی ۱ درصد سرمایه پایه و در شرکت‌هایی که سرمایه پایه آنها کمتر یا مساوی یک میلیارد عدد است، بزرگتر یا مساوی ۵ درصد باشد.

❖ **مقررات:** الزاماتی است که توسط مراجع ذیصلاح در چارچوب اختیارات آنها وضع شده و فرابورس، کارگزار، مشتریان و سایر اشخاص ذیربط فرابورس موظف به رعایت آنها هستند.

❖ **نماد معاملاتی:** شناسه‌ای است که برای هر یک از اوراق بهادار به صورت منحصر به فرد در سامانه معاملات تعریف شده است. این شناسه می‌تواند به صورت حرف، عدد یا ترکیبی از هر دو باشد.

❖ **واحد پایه سفارش (LOT):** تعداد مشخصی از اوراق بهادار است که سفارش وارده به سامانه معاملاتی باید ضریبی از آن باشد و برای هر ورقه بهادار مقدار آن توسط "هیئت مدیره فرابورس" تعیین می‌شود.